

Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Munk, Kaj.; Vignetter af Eyvind Raft.

Før Cannæ

Kbh. : Samlerens Forlag, 1943

17 s. :

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

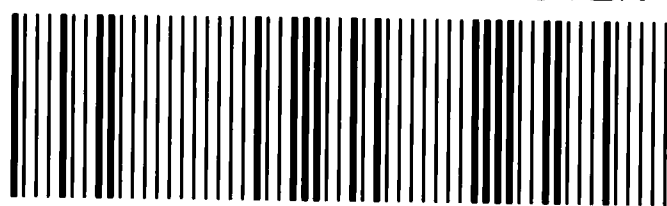
KAJ MUNK
FØR CANNAE

SAMLERENS FORLAG

55-169

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

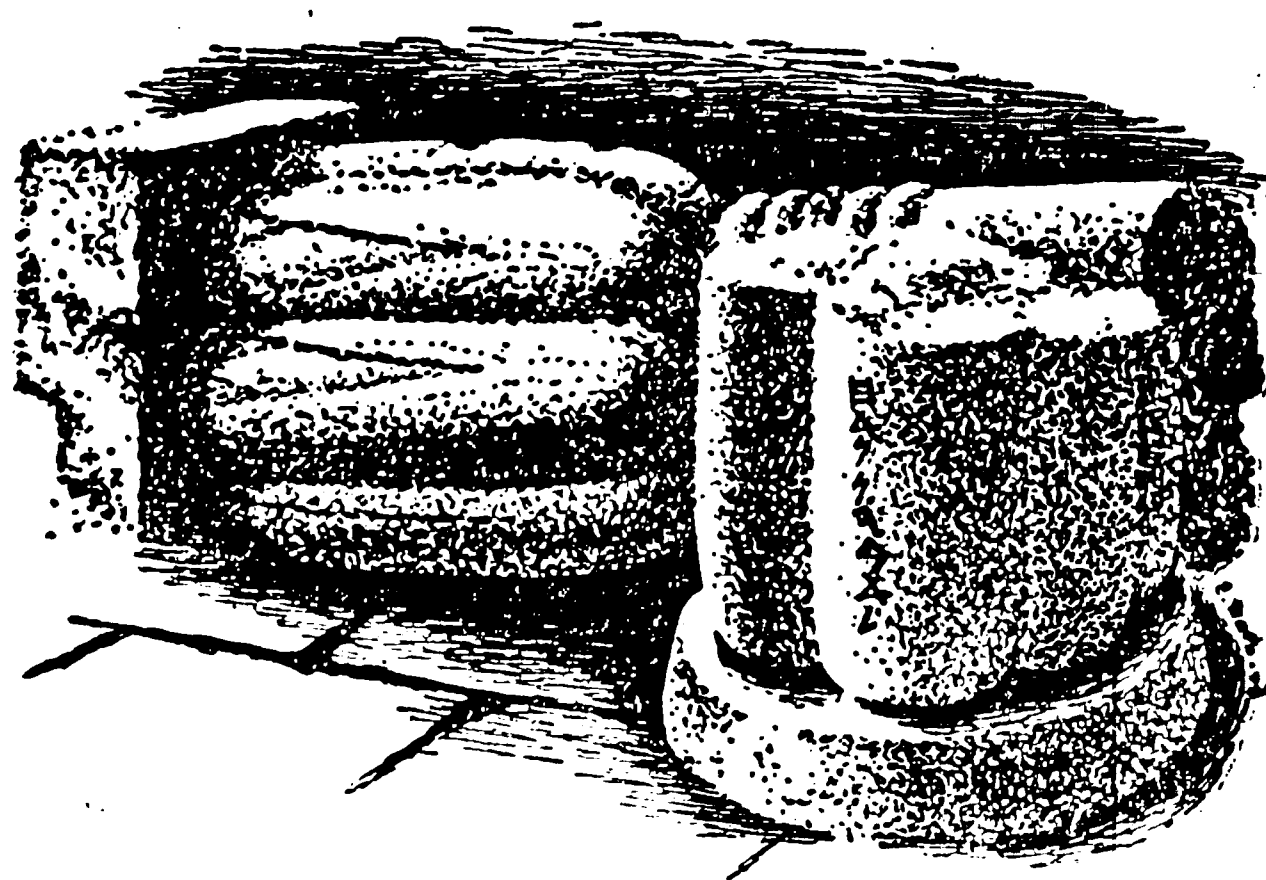
130013940798

1444 1448

KAJ MUNK

FØR CANNÆ

SAMLERENS FORLAG
KØBENHAVN 1943

Særtryk af
BOGREVYEN

December 1943.

Vignetter af Eyvind Raft.

Bogtrykkeriet Selandia, Kbhvn.

Telt i den puniske Lejr i Cannae. 2 Officerer holder Vagt.

DEN FØRSTE Taler han i Søvne derinde?

DEN ANDEN Han taler i hvert Fald. Men vist ikke i Søvne. En af hans Generaler spurgte ham engang, om han aldrig sov. Han svarede: »Naar jeg har indtaget Rom, vil jeg sove.«

DEN FØRSTE Saa nærmer Tiden til hans Middagssøvn sig med Stormskridt.

DEN ANDEN Hvor mange Mand regner du med, der staar over for os?

DEN FØRSTE Ved du det?

DEN ANDEN Ikke over 80.000.

DEN FØRSTE Og vi er 50.000. Vi er med andre Ord en knusende Overmagt.

DEN ANDEN Saa længe *Han* fører os.

- DEN FØRSTE Hvad gætter du paa, han vil gøre med Rom? Brænde hele den raadne Pestbule af?
- DEN ANDEN Jeg glæder mig til at se, hvordan Senatorerne vil virke i Rollen som Slaver. Jeg regner deres verdensberømte Værdighed for det kraftigste Tegn paa Degeneration. Deres aareforkalkede Sjæle formaar simpelthen ikke at reagere.
- DEN FØRSTE Nu ler han derinde.
- DEN ANDEN Han morer sig over det Svar, han lod overrække Fabius i Aftes.
- DEN FØRSTE Fabius? Romernes Feltherre?
- DEN ANDEN Ved du det ikke?
- DEN FØRSTE Gamle Fabius sendte Bud herover og tilbød ham en Forhandling med frit Lejde for ham til den romerske Lejr. Og hvad svarede han saa?
- DEN ANDEN At Fabius kunde faa frit Lejde til *vor* Lejr; blev det Lejde brudt, var Skaden jo ikke saa stor.
- DEN FØRSTE Hahaha. Hvilken storartet Fornærmelse! Den har Romerne ikke svaret paa?
- DEN ANDEN Den er simpelthen ikke gaaet op for dem endnu. Den (peger paa Hjernen) fungerer jo langsomt derovre. Du livsglade Jupiter, hvad ligger vi her og roder efter? Hvorfor er *vi* ikke gaaet til Angreb, naar *de* ikke vil eller tør?
- DEN FØRSTE Det skal jeg sige dig. Det er, fordi han venter paa, at de skal faa trukket saa mange Folk sammen som overhovedet muligt, for at han kan faa Lejlighed til at levere et knusende og afgørende Slag. Jo flere de

er, jo bedre for os, des flere er der at ødelægge. —
Hvad nu? hvad er der paa Færde?

EN ADJUDANT Det er — det er —

DEN FØRSTE Men saa saml dig dog, Mand!

ADJUDANTEN Det er — der er — Romere i Lejren.

DEN ANDEN Romere? — Til Vaaben da!

ADJUDANTEN Nej, misforstaa mig ikke. Det er ...

HANNIBAL Hvem siger »Til Vaaben« her?

ADJUDANTEN Det er ... det er selveste ...

HANNIBAL Naa?

ADJUDANTEN Quintus Fabius Maximus har indfundet sig.

HANNIBAL (farer sammen, staar et Øjeblik): Naa.
Ja ja! saa før ham til mig.

FABIUS (ind med et lille Følge af Romere): Ja, jeg er altsaa Quintus Fabius Maximus — — jeg har umaget mig herover ud fra et privat Ønske om en Samtale med jeres Feltherre. Det er vel ikke det bedste Tidspunkt paa Dagen; men et senere vilde maaske være ringere endnu. Hvis jeres Feltherre har lagt sig til at sove, anmoder jeg jer om at faa ham til at staa op eller i det mindste føre mig til hans Seng. Og hvis han muligvis slet ikke er gaaet til Hvile endnu ...

HANNIBAL Her staar han.

FABIUS Her? hvor?

HANNIBAL Hannibal er mig.

- FABIUS** Aha. Naa, det er dig. Ja. Saa er du altsaa ikke gaaet til Hvile. Saa behøvede jeg maaske knap saa mange Undskyldninger, som jeg fandt det sømmeligst at falde ind ad Døren med. Naa saa! Saa du er Hannibal. Det burde jeg have kunnet sige mig selv. Men mit Syn er ikke saa godt mer. Jeg har altid holdt mig forsynet med etiopiske Elskerinder, dem fra Højlandet, du ved, de er som Bad i en Kilde efter en Ørkenstorm. De kvæger Legemet, men de tager paa Øjnene. Og Alderen gør det jo ikke bedre, nej, saamænd gør den ej.
- HANNIBAL** Vil du ikke tage Plads? Jeg kan byde paa nymalket Gedemælk.
- FABIUS** Gedemælk — oprigtig talt — Gedemælk — undskyld, at jeg smager paa Ordet. Men det forholder sig saadan med Mælk, at min Hukommelse ogsaa har tabt sig en Del paa det sidste. Derimod har jeg en lille Lædersæk her i Bæltet ... min Tunge har Tilbøjelighed for at sprække ... derfor plejer jeg altid at kunne fugte den. Hvis det ikke generer dig...
- HANNIBAL** Paa ingen Maade.
- FABIUS** Du vilde vel ikke gøre mig den Ære og Glæde at smage ...
- HANNIBAL** Jeg for mit Vedkommende nyder aldrig andet end Vand og Mælk.
- FABIUS** Gud være lovet! Gud være priset og lovet! Kan Mælk faa dig til at udrette slige Bedrifter, hvad vilde du saa ikke drive det til, hvis du drak Vin.
- HANNIBAL** Jeg byder den romerske Feltherre velkommen i Fønikernes Lejr.

- FABIUS Fhv., kære Hannibal, fhv. Feltherre. Nu er det de Herrer Paulus og Varro, der har Hovedansvaret, i hvert Fald hvis det gaar godt. Gaar det galt, er det aldrig — —
- HANNIBAL Ønsker du at tale med mig i Enrum?
- FABIUS — — — er det aldrig af Vejen at have haft en erfaren Rotte som Fabius med i Raadet. — Enrum, sagde du! Min Far mente altid: Enrum er forbeholdt Kvinderne. Hav aldrig Vidner paa, hvad du tager dig for med en Pige, og altid Vidner paa, hvad du giver dig af med sammen med Mænd. Imidlertid — i Betragtning af det ekstraordinære ved Situationen — — Enrum, sagde du — naa ja, lad gaa!
- HANNIBAL (gør et Tegn. De bliver ene to.): Hvem har sendt dig, Fabius Maximus?
- FABIUS Sendt og sendt? Er jeg sendt? Bare jeg nu vidste, hvad jeg skal svare. Skal jeg sige: Guden? skal jeg sige: Instinktet. Skal jeg sige — jeg ved ikke, hvad jeg skal sige. Jeg kommer ikke fra Varro. Jeg kommer ikke fra Paulus. De vilde begge sætte højst pantomimiske Ansigter op, hvis de fik Nys om den lille Barscene her. Jeg kommer fra mig selv. Jeg er til Aars. Jeg kan dø, før jeg faar opfyldt alt for mange flere af mine Ønsker. Et af dem har længe været at faa den Mands Ansigt at se, der har voldt os Romere dether Bryderi.
- HANNIBAL Det Ansigt har jeg mange Gange søgt at vise dig. Det er ikke min Skyld, du altid vendte Ryggen til, naar jeg kom.
- FABIUS Det var du ked af, jeg gjorde?
- HANNIBAL Oprigtig talt: ja, det var jeg ked af.

- FABIUS Det var ogsaa Meningen. Saa fik jeg altsaa min Vilje, kan jeg forstaa.
- HANNIBAL Ja, Fabius Maximus, for saa vidt havde du Succes over for mig: det lykkedes dig hver Gang at flygte. Men Successen strak ikke til over for dit Folk. De kaldte dig Nøleren. Og de afsatte dig.
- FABIUS Til Trods for, at jeg var den eneste Feltherre, der ikke har hentet sig noget Nederlag i denne Krig.
- HANNIBAL Husk, det er et stolt og tappert Folk, det romerske. Det er ikke vant til at nøjes med ikke at lide Nederlag. Det er vant til Sejre. Til at stopfodres med Sejre. De Herrer Varro og Paulus — hvornaar har de tænkt at angribe mig? Eller har de opgivet Angrebet?
- FABIUS Vi har 80.000 Mand.
- HANNIBAL Jeg har 120.000.
- FABIUS Du husker fejl. Du har 50. Ikke mindre og slet ikke mere. Dine Tropper er ramt af Sygdom og lider under daarlig Ernæring, og deres Vaaben er slidt. Vi har 80.000.
- HANNIBAL Du sagde 120.000 før.
- FABIUS Gjorde jeg? Saa løj jeg. For vi har kun 80. Vel udrustede, ved god Helsen og passende Huld. Der er over 100 Senatorer i Hæren, og Modet er højt.
- HANNIBAL Denne Gang vil I altsaa slaa mig. Og derfor kommer *du* for at give mig det Venneraad at flygte uden Kamp?
- FABIUS Du anser mig for en gammel Idiot. Du har Ret; det er jeg utvivlsomt. Det samme regner de mig for

hjemme i Rom. Og det er det tillidvækkende ved mig. Du, Hannibal, du er et Geni; det anerkender vi alle, og vi takker Jupiter for, at du ikke er født hos os. Den værste Skæbne, der kan overgaa et Folk, er at blive hjemsøgt af et Geni. Geniet er bidt af den fixe Idé, at det kan faa Bugt med os Idioter. Det kan det aldrig. Derfor er det fortabt.

HANNIBAL

Kommer du da til mig for at gøre mig til Idiot?

FABIUS

Hvad er det egentlig, du vil? Udrydde Rom. Vel. Og, hvad er det, Rom vil? Udrydde Carthago. Vel. Men se, jeg — — hvad vil jeg? ja, hvem er jeg? Jeg er en gammel Mand, saa gammel, at jeg er blevet til et Menneske. Jeg er saadan, at selv om jeg bor i Rom, saa synes jeg, der er omtrent lige lidt vundet ved at faa afskaffet den ene eller den anden af de to Byer. Jeg har fem Børn og tretten Børnebørn. Jeg holder af at se de Børn lege. Og jeg bilder mig ind, at Børn i Carthago leger næsten paa samme Maade som Børn i Rom. Det er een Ting. En anden er, at Rom skal handle, og Carthago skal handle. Jeg vil hellere handle med en By end med en Grushob, hvabehar?

HANNIBAL

Dine Argumenter gør intet Indtryk paa mig. Jeg er ikke gift, jeg har hverken Børn eller Børnebørn. Jeg ved aldrig af, jeg har set Børn lege. Og jeg er ikke Forretningsmand. Den Maade, jeg foretrækker at handle paa, har intet med Penge at gøre.

FABIUS

Har du ikke Børn, kan du faa. Og du har dog vel selv været Barn og leget engang.

HANNIBAL

Det — har jeg maaske.

FABIUS

Der ser du. — Hør nu her: Naar jeg foreslaar noget i Rom, saa griner de af mig. Og naar de er færdige

med at grine, saa gør de det. For de synes om det gamle Snøvl. Naar du foreslaar noget i Carthago, saa skærer de Tænder imod dig, for de kan ikke lide dig, men de bøjer sig for dit Geni. Hannibal, lad vore to Hære gaa i Hvil! lad os to rejse hver til sin Stad, og sige: »Vi vil Fred med hinanden i Stedet for at øde hinanden op til Glæde kun for vore fælles Fjender«. Børnene bliver ved med at lege paa begge Sider af Havet og Skibene bliver ved med at bære deres Lykke og Blomstring fra Kyst til Kyst.

HANNIBAL Hvorlænge vil den Fred vare?

FABIUS Ingen Fred er evig. Men hver Dag, Freden varer, er en vunden Velsignelse.

HANNIBAL Og saadan taler Krigsmagten Roms øverste Feltherre! Hvordan kan et Folk i Løbet af bare en god Snes Aar blive saa senilt? I Sandhed, jer Stilling maa være kritisk, naar man sender dig til mig med et saa latterligt Tilbud.

FABIUS Jeg har 80.000 Tropper, du har kun 50.

HANNIBAL Jeg vidste ikke, en Ulv kan blive saa tandløs, at den ender som Faar. Fred beder Rom om. I Aarhundreder har I vadet frem gennem Blod. Nedtrampede Marker, afbrændte Byer, Befolkninger lagt i Slave-lænker har markeret jer Vej. Du spurgte mig før, om jeg ikke har leget som Barn. Det har jeg, min Hr. Feltherre, jeg har leget paa de Grusdynger, I omskabte Byerne til. Min Far tog mig fra min Mors Bryst med ud i Felten. Kun 9 Aar gammel laa jeg paa Knæ mellem rygende Ruiner og prøvede med min lille Haand at stoppe Blodet fra det Banesaar i Fars venstre Side, I havde bibragt ham. Saadan er det, jeg har leget som Barn. Nu vil I Fred, paa Top-

pen af jert røvede Bytte vil I have Fred til at sidde og mæske jer, mens de Folkeslag, I har lagt Aag paa, bliver ved at øge jer Bunke. — Du gamle Ræv, med lallende Hyklertale kommer du her til *mig*, mig, som Skæbnen har oprejst og udvalgt til at gøre Ende paa jeres skamløse Kræmmerherredømme, bringe Sejr og Frihed til de Nationer, I holder under jer Slavepisk.

FABIUS Du vil vel ikke gentage det eengang til?

HANNIBAL Gentage?

FABIUS Undskyld mig, jeg hørte ikke rigtig, hvad du sagde. Du vil vel ikke sige det engang til? Jeg fattede ikke helt Meningen. Jeg blev lidt distræt. Det er denne Maade at tale paa. Man har sagt mig, at saadan bruger man at tale til en Folkeforsamling hjemme hos jer. Men dels er jeg jo bare et enkelt Menneske, og dels taler vi ikke saadan i Senatet. Vi har den Overtro der, at den, der raaber højest, har ikke noget videre paa Hjerte, for Sandheden skaffer sig Ørelyd i Kraft af sig selv. Ja, saadan har vi vore Fordomme i Senatet. Men vi er jo ogsaa et gammelt Folk.

HANNIBAL Maaske denne Samtale kan sluttes.

FABIUS Jeg frygter, du har Ret. Jeg beder undskylde, jeg kom her. Jeg har spildt min Tid. Det gør ikke noget. Jeg har nok af den. Jeg har spildt din. Det er værre. Helt spildt er mit Besøg dog ikke. Det har skaffet mig en Indsigt: Mit Folk har Ret: Der er kun een Maade, man kan overbevise Folk som dig paa, og en Nation, der fostrer Folk som dig, nemlig, ved at slaa jer ihjel. Hvilket saa maa effektueres.

HANNIBAL Haa! Af hvem? af jer? af Romerne? Jeg gik over Alperne, og mødte jer ved Ticinus, og jog jer tilbage

over Po. Jeg løb jer ind igen ved Trebia, og spredte jeres Lig som Gødning over Norditaliens Slette. Jeg viste Flaminius den Haan at gaa ham forbi, lokkede ham efter mig ind i Snævringerne ved Trasimenersøen og ofrede kun 1500 Tropper paa at slagte 15,000 af jeres Elitesoldater. De to Trediedele af Italien ejer jeg nu. I Morgen kaster jeg mig over Paulus og Varros 80.000 her uden for Teltet. Hvordan det gaar dem, skal du faa at se, hvis du lever i Morgen til Ende.

FABIUS

Og hvad saa?

HANNIBAL

Hvad saa? Det er mig, der skal spørge: Hvad saa?

FABIUS

Du vil vinde stort Bytte, Guld i Tøndevis, Vaaben, Fetalje . . .

HANNIBAL

Og hvad vil I?

FABIUS

Og dine Ryttergeneraler vil sige til dig: »Om en Maaned kan du spise Frokost paa Capitol. Nu ligger Vejen til Rom dig aaben«.

HANNIBAL

Og mine Generaler vil have Ret.

FABIUS

Generalerne vil have Ret. Vejen til Rom ligger dig aaben. Men du slaar ikke ind paa den Vej. For Rom ligger ikke aaben.

HANNIBAL

Og hvorfor ikke, om jeg maa spørge?

FABIUS

Hvorfor skal jeg sige dig, hvad du selv ved saa godt som jeg. Du kender jo det romerske Folk, at jo værre det gaar det, des roligere bliver det. Det tror og tvivler paa meget, men eet tror det paa: at hvert Nederlag vi lider, bringer os nærmere til Sejren. Ryk frem mod Rom, Feltherre, hvis du er uforstandig nok til

det. Fra en af Højene uden for Byen kan du maaske faa et Syn at se, der vil forfærde dig. Du vil se en Senator bevæge sig tværs over Forum *i Løb*. Og dine Knæ vil blive til Vand under dig. For det ved du, at naar en Romer skynder sig, begynder Mirakler at ske. Fortvivlelse er en god Tandpasta. Den giver Faarene Ulvetænder igen. Rom er en Millionby. En Million Ulve kan du ikke kæmpe imod. Saa vil du dreje bort fra Rom, og gaa mod Syd.

HANNIBAL

Norditalien blev mit i Forgaars, Mellemitalien ejer jeg siden i Gaar, Syditalien vinder jeg mig i Morgen. Da vil alle jere Forbundsfæller falde fra.

FABIUS

De vil ikke falde fra. De kan ikke lide os — maaske. Men de hader dig. For du er Ulv, saadan som vi har været det. Vi har forandret os, men du bliver aldrig andet end Ulv. Vi har erobret Verden — kald det Forbrydelse. Men derefter har vi vist, vi duer til at styre den. Det ved vore Forbundsfæller; derfor falder de ikke fra. *I* drives af Had og Hævn og Trang til Selvhævdelse; *I* stiler stort, *I* kæmper godt, Historien vil nævne jer med Beundring og Respekt. Du er meget mere end mig og mine, det ved jeg godt. *Men jeg holder af at se Smaabørn lege*. Saaledes talte i det Aar 538 efter Byens Grundlæggelse Quintus Fabius Maximus, Feltherre og Bedstefar.

HANNIBAL

Du taler, som om Rom var en evig Stad.

FABIUS

(Farer umærkelig sammen ved Ordet. Saa sidder han lidt, møder Hannibals Blik og nikker.)

HANNIBAL

Haa! Den er gammel, det er det modsatte af evig. Forbenet og forkalket. Har overlevet sig selv. Dens Time er inde.

FABIUS

Evig! Den evige Stad. Dog — een Fare har den. Det er dens Magt. Men hver Gang vi vil dorske hen, sender Jupiter en Forskrækkelse, som dig med din Pigkæp til at muntre os vaagne igen.

HANNIBAL

Det er mer end en Pigkæp, jeg kommer med. Hvad vil din Million af Ulve gøre, naar de ingen Tilførsler faar? Naar jeg har Italien i min Haand, maa Rom dø af Sult og af Sot.

FABIUS

Og du, hvad vil du dø af? Du staar i Syditalien med dine Hære. Romerne vil udnævne en Mand som Marcellus. Du vil slaa ham i eet Slag, i to, i tre. Saa vil Romerne atter udnævne en gammel Taabe som Fabius Maximus. Du rykker frem imod ham, men saa er han veget. Du finder ham et andet Sted, og atter flygter han æreløst. Den gamle Leg om igen. »Hvor bliver vore Sejre af?« spørger de hjemme i Carthago. Er Hannibal paa Retur? Husk, de er et ungt Folk, vant til kun at vinde. De har ikke en gammel Kulturs Reserver over for Tab af Prestige og Slag.

HANNIBAL

Saa stormer jeg Rom.

FABIUS

Rigtigt. Saa drives du til at gøre det, som du egentlig godt ved, du ikke vil. Du stormer Rom. Det kunde ligne et Rokkehoved som gamle Fabius at forære dig Rom. Gaar han i Barndom? Maaske. Rom gaar i Alderdom. Der er mange brøstfældige Kvarterer, man kunde staa sig ved at faa brændt af. Men hvor blev Fabius af? hvor er Hærene henne? har Fanden da taget Romerne? De er oppe i Bjergene, de er ude i Sumpene, de er inde i Krattene, de er her og der og alle Vegne og intet Steds. De taber og de flygter, og de er til Latter for Verden og uden Ære og ved selv knap ud eller ind. Kun eet ved de: Ikke at de

er udvalgt af Skæbnen og kaaret af Guden og opfyldt af Kaldet og alt saadan noget fint noget; nej, bare det, at de vil holde ud, den enkle Visdom, der har gjort dem til Herre over Folkeslagene.

Saalænge, som Bjergene gaar opad og der er Vand i Havet, vil Romerne holde ud.

Hannibal, Fønikiens geniale Feltherre, en gammel Romer byder dig sin Haand: skal vi ikke svare Verden.

HANNIBAL

Haa!

FABIUS

(Rejser sig brat; med helt forandret Mæle, næsten ungt, siger han haardt, knapt, koldt): Saa kondolerer jeg dig med Sejren i Morgen. (Og hans Fodtrin lyder som en Hær paa March.)

